

*Archeologický ústav Československé akademie věd
pobočka v Brně*

*Přehled výzkumů
1957*

Brno 1958

PD 1520/1957 (1958)

14013/60

P ř e h l e d v ý z k u m ů 1 9 5 7

Vydává : Archeologický ústav ČSAV, pobočka v Brně,
Stalinovy sady 19/23.

Odpovědný redaktor : Dr Josef Poulik

Redaktoři : Dr A. Benešová, Dr B. Klíma

Vydáno jako rukopis - 300 kusů - neprodejné.

Výzkum hradiště " Pohansko " u Nejdku.

V měsících červenci a srpnu minulého roku prováděl AÚ-ČSAV, odb. v Brně za vedení referentova výzkum hradiště zvaného " Pohansko ", ležícího severozápadně od obce Nejdku /o. Břeclav/. Hradiště se rozkládá mezi dvěma rameny řeky Dyje a je zčásti obklopeno vnějším a vnitřním valem. Severovýchodní část vnitřního areálu hradiště podlehla erosivní činnosti hlavního toku /severního ramene/ řeky Dyje a byla odplavena. Takto ohraničené území zaujímá za dnešního stavu /hradiště je neustále narušováno tokem řeky/ rozlohu zhruba čtyř hektarů. Aby bylo možno tak velkou plochu alespoň orientačně prozkoumat, zvolili jsme systémem sond situovaných od S k J a od Z k V, kladených v určitých vzdálenostech od sebe. V 11. sondách různých délek - přerušovaných vždy po 5 m kontrolním profilem - bylo odkryto celkem 295 m².

Výzkumem bylo zjištěno osídlení z různých období. Tak např. část menší jámy, odkrytá sondou II, obsahovala střepy eneolitické nádoby. Sonda III v severozápadní části hradiště zachytila několik objektů s nálezy laténské keramiky a keramiky pražského typu. Shluky drobného kamení nebo kusů mazanice s otisky prutů a mělké jámy vedle nich, obsahovaly nálezy obojí uváděné keramiky. V blízkosti těchto objektů byla do písčité podložní vrstvy zahloubena polozemnice obdélného půdorysu se zaoblenými rohy a schodovitým stupněm z jedné strany. Drobnější kameny seskupené na ploše 110 x 120 cm, tvořily ohniště s křbovou úpravou v severním rohu zemnice. V humusové vrstvě nad objektem, v zahloubené části zemnice a v topeništi ležely opět zlomky laténské keramiky a nádob pražského typu. V blízkosti zemnice jsme našli železnou puklici štítu. Nedaleko odtud stála menší vyhřívací pec s oválným jádrem a tunelovým ústím situovaným kolmo k němu ze severní delší strany. Dolní část pece byla zahloubena do písčitého podloží, horní část tvořily zbytky zřícené mazanicové klenby. Uvnitř bylo několik úlomků laténské keramiky. V sondě VII jsme v hloubce 160 cm odkryli téměř celou velkou pec, jejíž dolní část byla rovněž zahloubena do písčitého podloží. Nepravidelně obdélné dno pece o rozměrech 180 x 260 cm bylo vyma-

záno sprašovou hlínou. Do výmazu byly vyhloubeny nepravidelné kanálky, nad nimiž leželo množství kusů mazanice s otisky prutů, pocházejících ze zřícené klenby horní části. U okraje objektu jsme našli větší množství laténských střepů a zvířecích kostí.

Výzkum měl za úkol zjistit zejména pozůstatky slovanského osídlení hradiška. Sondou II. a III. se také podařilo zachytit a cele odkryt půdorysy tří slovanských chat - polozemnic nepravidelně čtvercového nebo obdélného půdorysu s ostrým ohraničením zahloubení. Dvě polozemnice měly v jednom rohu krb, vybudovaný z plochých pískovcových a vápencových kamenů. Ve třetí polozemnici byl velký krb u středu zadní stěny. V jedné zemnici jsme našli zlomky žárem přepáleného žernovu. U čelní stěny krbu v jiné zemnici ležel železný srp a zlomek železného plochého předmětu. Kromě odkrytých polozemnic byly zjištěny ještě tři další krby porušených sídelních objektů. Při nich i ve všech slovanských zemnicích byly střepy nebo větší části nádob, pocházejících převážně ze střední doby hradištní. Při melioračních pracích, prováděných v době trvání výzkumu na vnější straně a západně od vnitřního valu, byl v jeho těsné blízkosti odkryt kostrový hrob bez milodarů. Zemřelý ležel ve směru od západu k východu.

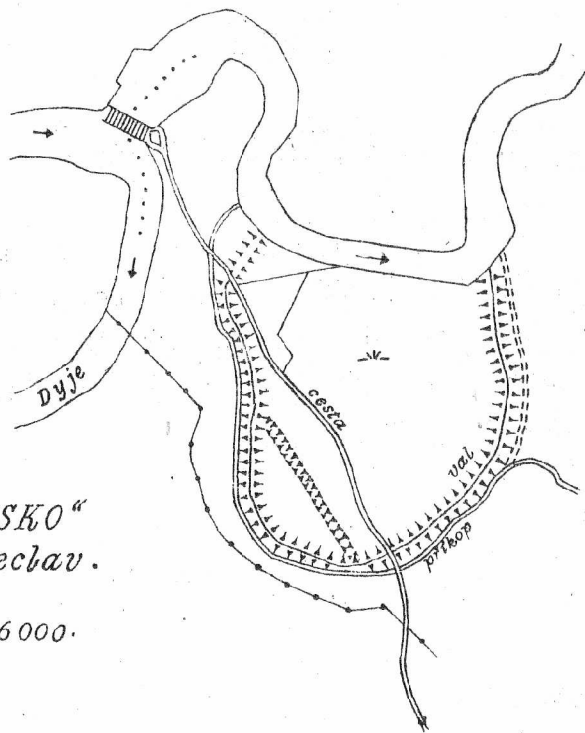
Orientační sondy vedené hradištěm ukázaly, že slovanské sídelní objekty byly seskupeny v jeho západní a zejména severozápadní části. Jak ve východní, tak v jihozápadní části, která je oddělena od ostatní plochy šikmo vedoucí prohlubní - patrně bývalým vodním příkopem, protínajícím valy vnitřního opevnění - jsme v sondách neodkryli pozůstatky nějakého osídlení. Nálezy hmotné kultury, t. j. zejména keramika, nasvědčující tomu, že hradiště - podle dosavadní zaznamenané hustoty osídlení patrně útočištné - vzniklo ve velkomoravském období. Tyto zjištěné okolnosti odporují názoru, že by hradiště u Nejčku mohlo být písemnými zprávami doloženým břetislavským hradištěm Podivínem /I.L. Červinka, Slované na Moravě 122-123, týž "Kde stával hrad Podivín?" otisk z Velehradského sborníku 1942/. Hradiště břetislavské doby významu Podivína by podle mého názoru předpokládalo hustší seskupení sídlištních a jiných objektů a větší množství výrobků v nich zachovaných, t. j. zejména zlomků keramiky mladší

doby hradištní. Výzkum hradiště u Nejdku také potvrzuje předpoklad vyslovený J.Poulíkem o jeho trvání ve velkomoravském období /J.Pou-
lík, Výsledky výzkumu na velkomoravském hradišti "Valy" u Mikulčic,
PA XLVIII 1957, 354, pozn. 274/. Lze se domnívat, že případný dal-
ší výzkum zde prováděný by přinesl opět nové poznatky ke vzhledu
sídlištních a výrobních objektů z doby před vznikem hradiště a k
životu na něm v době jeho trvání.

B. Novotný

Die Erforschung des Burgwalles "Pohansko" bei Nejde.

Im Jahre 1957 wurde eine Grabung innerhalb des Burgwalles
des sogenannten " Pohansko " /Heidenstätte/ durchgeführt. Der-
selbe liegt zwischen zwei Thayaarmen nordwestlich der Gemeinde
Nejde, Bezirk Břeclav. Der von einem äusseren und inneren Wall
umgebene nordöstliche Teil des Burgwalles ist durch die errodie-
rende Tätigkeit des nördlichen Thayaarmes weggeschwemmt. Durch
die Grabung im inneren Areal wurde eine eneolitische Siedlung
festgestellt. Ferner wurden Wohngruben, Herde und ein Grundriss
des teilweise in die Erde eingetieften Hauses mit einem Herd
aus kleinen Steinen gefügt, blosgelegt. In der Ausfüllung der
Objekte fanden sich Gefässcherben aus der Latènezeit gemeinsam
mit Keramikbruchstücken des Prager Typus. Durch weitere Sonden
Gelang die Aufdeckung von drei slawischen Zemljankas, d.s.Ueber-
reste von in die Erde teilweise eingelassenen Hütten und Ueberreste
weiteren, zerstörten Objekte mit Steinherden, die entweder in
einer Ecke oder in der Mitte der Rückwand des Objektes angeord-
net waren. Sämtliche Objekte enthielten Funde von Gefässteilen
und anderer Gegenstände aus der Zeit des Grossmährischen Rei-
ches. Die Grabung zeigte also, dass dieser Burgwall, dessen
Ursprung früher in die Zeit Břetislavs, d.i. in das 11.Jahr-
hundert datiert wurde, als älter zu betrachten ist und wahr-
scheinlich als Zufluchtstätte in der Zeit des Grossmährischen
Reiches errichtet wurde.

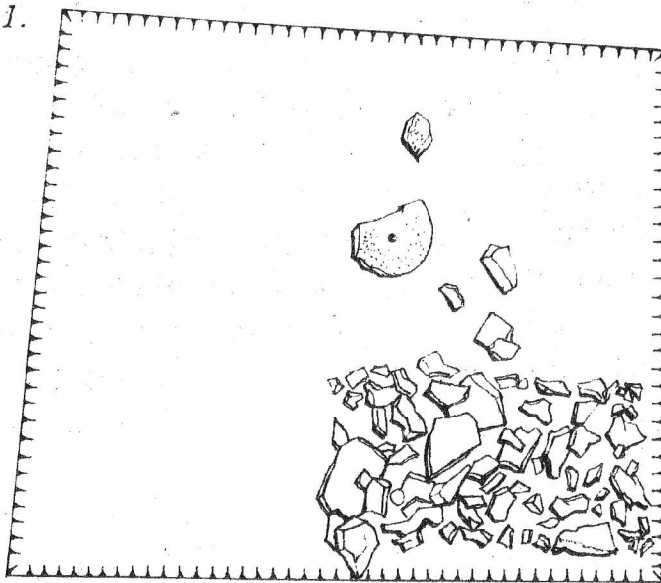

Hradiště „POHANSKO“
u NEJDKU - okr. Břeclav.

1:6000.

Slovanská zemnice I.

1:20.

Ukázky keramiky
ze sidel. objektů.

1:5

